

ŚREDNIOWIECZNE PRZYCZYNKI ŹRÓDŁOWE
DO DZIEJÓW BRACTWA LITERACKIEGO NAJSW. MARYI PANNY
W BOCHNI I DO SALIN BOCHEŃSKICH

WYDAŁ KS. BOLESŁAW KUMOR

Wybitną rolę w życiu religijnym późnośredniowiecznego człowieka odgrywały bractwa kościelne, które w dużej mierze kształtowały już to indywidualną, już to zbiorową pobożność średniowieczną. Były one wyrazem osobistej troski człowieka o zbawienie wieczne i niejako „instytucjami, które zapewniały to zbawienie duszy”¹. Bractwa te posiadały różnorodne cele religijne i najczęściej były poświęcone czci określonej tajemnicy wiary, jak Najśw. Sakramentu (*Fraternitas Corporis Christi, Fraternitas Sanguinis Christi, Fraternitas S. Crucis*)², lub poszczególnym świętym, jak Najśw. Maryi Pannie (*Fraternitas SS. Rosarii, Fraternitas Salve, Fraternitas SS. Scapularis, Fraternitas Literatorum B. M. V.*)³, św. Annie (*Fraternitas S. Annae*)⁴, pamięci dusz w czyścisku cierpiących⁵. Były też bractwa, których celem było podtrzymanie pobożności niektórych stanów i ich uświęcenie, jak bractwo kapłańskie (*Fraternitas Presbyterorum*)⁶. Inne obok celów religijnych miały też zadania społeczne, jak instytucje kredytowe (*Montes pietatis*)⁷ i charytatywne, jak *Fra-*

* Z powodu technicznych trudności drukarni (brak nonpareillu i kursywy w pe-ticie) Redakcja nie jest w stanie oddać strony graficznej tekstu według wymagań Instrukcji wydawniczych dla źródeł historycznych. W następstwie tego tylko nagłówki dokumentów drukujemy kursywą, natomiast objaśnienia dotyczące przekazów i literatury wydawniczej źródeł oraz oba rodzaje przypisów musimy oddać *petitem antykwy*.

- 1 J. Lortz: Die Reformation in Deutschland. Bd. 1. Freiburg i. B. 1939 s. 111; por. J. Heinsberg: Die Elendenbruderschaft des Mittelalters als soz. Phänomen. (Dissertation) 1933.
- 2 J. Heyne: Dokumentirte Geschichte des Bistums und Hochstiftes Breslau. Bd. 2. Breslau 1864 s. 512—517; A. Heinrich: Geschichte des Fürstentums Sagan. Sagan 1911 s. 350 nn.
- 3 C. Blasel: Studien zur Geschichte der Rosenkranzbruderschaft bei St. Adalbert in Breslau. „Schles. Pastoralblatt”. 33: 1912, H. Jan.-Apr.; H. Schaffer: Geschichte einer schlesischen Liebfraueugilde seit dem Jahre 1343. Ratibor 1883 s. 7 nn.; L. Pastor: Geschichte der Päpste. 4 Aufl. Bd. 3. Freiburg i. B. 1899 s. 43—46.
- 4 A. Heinrich, jw. s. 351.
- 5 J. Gottschalk: Das Totenbuch der Altaristenbruderschaft von Maria Magdalena zu Breslau (1453—1524). „Archiv f. schlesische Kirchengeschichte”. 6: 1941 s. 127—185.
- 6 J. Duhr: Klerikerbruderschaften. „Rev. de Hist. eccles.” 40: 1939, s. 437—478; G. Brandes: Die geistlichen Bruderschaften in Hamburg während des Mittelalters. (Diss.) 1934; St. Kuraś: Statuty i przywileje bractwa kapłańskiego dekanatu zatorskiego 1378—1525. „Pol. sacra”. R. 7: 1955 s. 253 nn.
- 7 L. Pastor, dz. c. s. 83—85.

nitas pauperum, propagowane szeroko zwłaszcza w diecezji krakowskiej przez biskupa Zbigniewa Oleśnickiego⁸.

Ostatnie dwa cele: społeczny i charytatywny łączyły zwykle w sobie bractwa-cechy, organizowane od wczesnego średniowiecza dla poszczególnych branż producentów. Były to organizacje o charakterze dzisiejszych związków zawodowych, zaś z punktu widzenia religijnego posiadały bardzo często statuty bractw kościelnych⁹.

Późnośredniowieczne okoliczności polityczne (zdobycie Konstantynopola przez Turków 1453, wojna stuletnia między Francją a Anglią w XIV i XV w.), jak i społeczne (m. in. czarna śmierć w XIV w.) sprzyjały wydatnie niebywałemu rozrostowi tych instytucji. Na przełomie XIV i XV w. Lubeka liczyła więcej niż 70 bractw, Kolonia około 80 a portowy Hamburg przeszło 100¹⁰. Na ziemiach polskich przodowały pod tym względem Wrocław¹¹ i Kraków¹².

Bochnia, będąca jednym z nielicznych większych miast Polski Kazimierza Wielkiego, licząca ok. 3 000 mieszkańców¹³, dzięki przemysłowi solnemu, znanemu tu już w drugiej połowie XII wieku¹⁴ i szczęśliwemu położeniu przy trakcie handlowym Kraków — Bochnia — Lwów i Kraków—Bochnia—Sącz—Węgry, obok Krakowa, Sącza, Podegrodzia k/Nowego Sącza, Sandomierza i Opatowa, należała do największych i najludniejszych parafii średniowiecznej diecezji krakowskiej¹⁵. Parafia istniała tu już w pierwszej połowie XIII w.¹⁶ a osada otrzymała w 1253 r., jako jedna z pierwszych na terenie Małopolski, prawa miejskie z rąk Bolesława Wstydliwego¹⁷.

Obok szeregu instytucji o charakterze społecznym, działających na terenie miasta (klasztor dominikanów od drugiej połowy XIV w., szpital z XIV w., podobnie z XIV w. szkoła parafialna, liczne prebendy przy kościele par. św. Mikołaja), istniało tu również kilka bractw (cechów), ufundowanych przez mieszczan i górników bocheńskich. Długosz wymienia m. in. bractwa (cechy) ko-

- ⁸ AKMKrak. (Arch. Kurii Metrop. w Krakowie). Acta visitationis exterioris decanatum Tarnoviensis, Dobezicensis, Woynicensis, Opatoviensis, Lypnicensis et Wielicensis ad archidiaconatum Cracoviensem pertinentium... 1596 expeditae k. 80: „...est circa hanc ecclesiam Fraternalitas tit. pauperum a Sbigneo quondam episcopo Cracoviensi erecta” (Bożęcin), k. 97 v. (Porąbka Uszewska), k. 84 v. (Szczepanów), k. 77 (Wojnicz).
- ⁹ K. Bihlmeyer: Kirchengeschichte. 15 Aufl. (neubesorgt von H. Tüchle). Bd. 2. Paderborn 1948 s. 458. Bibliografię w j. polskim podaje J. Rutkowski: Historia gospodarcza Polski (do 1864). Warszawa 1953 s. 478 nn.
- ¹⁰ K. Bihlmeyer, dz. c. s. 458.
- ¹¹ J. Heyne, jw. s. 589 nn.
- ¹² K. Hoszowski: Żywot A. Zawiszy Trzebieckiego biskupa krakowskiego. Kraków 1861 (Dodatek nr 4) s. 188 nn.
- ¹³ T. Ładogórski: Studia nad zaludnieniem Polski w XIV w. (Wrocław 1958 s. 199) szacuje liczbę mieszkańców Bochni na 2910, podczas gdy Historia Polski pod red. H. Łowmiańskiego (t. 1 do r. 1764, cz. 1 do poł. XV w., Warszawa 1957 s. 509) tylko na 2000, podobnie jak Sandomierz.
- ¹⁴ KDWiel. (Kod. dypl. Wielkopolski) I nr 34 (1198).
- ¹⁵ T. Ładogórski, dz. c. s. 193nn.
- ¹⁶ Ks. B. Kumor: Powstanie i rozwój organizacji parafialnej w Małopolsce Południowej do końca XVI w. (maszynopis oddany do druku).
- ¹⁷ KDMał. (Kod. dypl. Małop.) II nr 339; por. J. Krzyżanowski: Polityka miejska Bolesława Wstydliwego. W: „Studia ku czci St. Kutrzeby”. T. 2. Kraków 1938 s. 404.

paczcy, warzelników soli, kowali, ociegiaczy¹⁸. Wśród tych bractw duże znaczenie posiadało średniowieczne bractwo literackie Najśw. Maryi Panny, znane na terenie Bochni jeszcze w pierwszej połowie XIV w.

Bractwo to było szeroko rozpowszechnione w Małopolsce i na Śląsku. W Krakowie istniało prawdopodobnie od 1226 r.¹⁹, we Lwowie od 1387 r.²⁰, w Raciborzu, w diecezji wrocławskiej od 1343 r.²¹ a w Pradze czeskiej przed 1364 r.²². Bractwo literackie obok charakteru wyraźnie religijnego posiadało cele charytatywno-społeczne²³. Sama jego nazwa „*Fraternitas litteratorum*” mówiła, że w szeregi braci i siostr tej instytucji przyjmowano zasadniczo tylko piśmiennych (*fratres literati*) a wyjątkowo tylko niepiśmiennych (*fratres laici*). Jedni i drudzy posiadali tu jednakowe uprawnienia i obowiązki²⁴.

Początki bractwa literackiego Najśw. Maryi Panny przy kościele parafialnym św. Mikołaja w Bochni sięgają pierwszej połowy XIV wieku. Publikowane niżej dokumenty, znane dotychczas jedynie z regestów sporządzonych przez M. Niwińskiego na podstawie *Liber ecclesiae Bochnensis* z 1630 r.²⁵, prawie w całości odnoszą się do dziejów tegoż bractwa i jego uposażenia w salinach bocheńskich. Ze względu na te ostatnie dołączono przy końcu publikacji dwa dokumenty, odnoszące się wyłącznie do dziejów salin bocheńskich, by w ten sposób wyczerpać całość średniowiecznego materiału dyplomatycznego zawartego w *Liber ecclesiae Bochnensis* a dotyczącego dziejów bractwa literackiego Najśw. Maryi Panny i salin bocheńskich.

Fundatorami bractwa literackiego w Bochni byli mieszczenie bocheńscy prawdopodobnie na początku lat czterdziestych XIV w. Zachowany bowiem dokument biskupa krakowskiego Bodzanty z dnia 19 maja 1349 r. (nr 1) informuje, że na prośbę mieszczan bocheńskich tenże zatwierdził kanonicznie istnienie bractwa, a nadto obdarzył je 40-dniowym odpustem. Dwa następne dokumenty przynoszą dalsze informacje o istnieniu bractwa. Pierwszy, z dnia 17 sierpnia 1354 r., wystawiony przez arcybiskupa Wielkiej Armenii Zachariasza, obdarza bractwo 40 dniami odpustu (nr 2). Podobne wiadomości zwiastuje drugi, wystawiony w dniu 20 marca 1358 r. przez biskupa elateńskiego Derśława (nr 3).

Dalsze dokumenty, datujące się z końca XIV i pierwszej połowy XV w. dotyczą uposażenia bractwa przez mieszczaństwo bocheńskie. Informuje o tym 7 dokumentów, z których 6 zachowało się w transumpcie Zygmunta Starego, potwierdzającego przywileje i nadania dla literatów bocheńskich (2 października 1525 r.). Wszystkie te nadania z lat 1396/1434 dotyczą już to ludzi służebnych pracujących w salinach bocheńskich, lub posiadłości nieruchomości (posia-

¹⁸ Liber benef. II 126—128.

¹⁹ K. Hoszowski, jw. s. 188.

²⁰ E. Zimorowicz: Historia miasta Lwowa. Lwów 1835 s. 111.

²¹ H. Schaffer, dz. c. s. 6 nn.

²² Tamże s. 96 nn.

²³ AKMKrak. Visitatio ecclesiae collegiatae civitatis Novae Sandecz... A. D. 1608 s. 223—247 podaje pełny statut tego bractwa. Autor zamierza w przyszłości ogłosić go na łamach niniejszego czasopisma.

²⁴ H. Schaffer, jw. s. 9.

²⁵ M. Niwiński: Kopiarz kościoła parafialnego św. Mikołaja w Bochni. „Aten. kapł.” R. 24: 1938 t. 41 s. 293—298.

dłości ziemskie), już to pewnych dochodów z tychże salin, przeznaczonych na rzecz bractwa literackiego (nr 4—5).

Dokument z dnia 3 czerwca 1527 r. przynosi wiadomości o dziejach bractwa na początku XVI w. Wynikły bowiem spór między wymienionym bractwem a cechem kowali na tle podziału dochodów ze starych i nowych kopalni w Bochni rozstrzygnął biskup krakowski Piotr Tomicki, nakazując dzielić się obydwu stronom po połowie czystym dochodem z kopalni i ostrzyctwa (nr 6).

Bocheńskie Bractwo Literackie przetrwało aż do czasów zajęcia Bochni przez Austrię w 1772 r. Piękny rozkwit tejże instytucji przypada na przełom XVI i XVII w. Bractwo wtenczas, oprócz bogatego uposażenia i licznych członków, rekrutujących się przeważnie z mieszczaństwa bocheńskiego, posiadało własnego kapelana uposażonego 6-cioma grzywnami rocznie i osobny ołtarz Najśw. Maryi Panny w kościele parafialnym św. Mikołaja²⁶. Ołtarz ten według inwentarza z 1630 r. posiadał 1 srebrny i 7 złotych kielichów, 7 drogich ornatów i wiele innych wartościowych utensyliów kościelnych²⁷.

Do odpustów udzielonych bractwu w XIV w. doszły nowe w w. XVII. Oto bowiem 7 marca 1625 r. pap. Urban VIII bullą *Cum sicut accepimus* udzielił wszystkim członkom bractwa 60 dni odpustu *toties quoties* — ilekroć na głos dzwonu pomodlą się za dusze zmarłych współbraci²⁸ a pap. Inocenty X bullą *Splendor paternae gloriae* z dnia 25 stycznia 1644 r. — 100 dni tym wszystkim, którzy po spełnieniu zwykłych warunków będą uczestniczyć we mszy św. brackiej ku czci Najśw. Panny²⁹.

Bujne życie bractwa w drugiej połowie w. XVII i pierwszej XVIII potwierdza *Ordo quadraginta horarum* kościoła św. Mikołaja w Bochni³⁰ a w latach następnych informują o nim wizytacje biskupów krakowskich F. K. Szaniawskiego z 1730 r. i Kajetana Sołtyka z 1773 r.³¹

Kres starożytnemu bractwu, zasłużonemu niewątpliwie przy podtrzymaniu kulturalnego poziomu miasta, położył dekret nadworny ces. Józefa II z dnia 9 sierpnia 1783 r., znoszący w monarchii naddunajskiej wszystkie bractwa kościelne³². Uposażenie bractwa literackiego w Bochni zostało przeznaczone na korzyść nowoorganizowanego przez władze austriackie Funduszu religijnego.

²⁶ AKMKrak. Acta visit. ...1596 k. 194: „...Fraternitas literatorum tit. B.M.V... tenet suum presbyterum..., quem salariat 6 marcis annuis”; Acta visit. exterioris decanatum Dobecz., Lipnic., Woynic., Skalen. et Opatov. A. D. 1618 k. 51: „Fraternitas literatorum ad altare BMV”.

²⁷ AKDTarn. (Arch. Kurii Diec. w Tarnowie). Liber ecclesiae Bochnensis: „...Inventarium omnium singulorumque bonorum in auro et argento ac totius supellectilis ecclesiae parochialis Bochnensis... Altare Literatorum” k. 92 v. — 93 d.

²⁸ Tamże k. 121 v. — 122.

²⁹ Tamże k. 122 v.

³⁰ Tamże k. 140.

³¹ AKMKrak. Visitatio archidiacon. Cracoviensis... A. D. 1730 s. 749 (Bochnia); Acta statuum ecclesiarum, beneficiorum eorumque rectorum, inventariorum... A. D. 1773 conscripta (Decanatus Lipnicensis) k. 118 (Bochnia).

³² Oestreichs Staatsverfassung... zum Unterrichte für angehende Geschäftsmänner, von J. Kropatschek. Bd. 2. Wien 1794 s. 77 nn.

1.

Kraków 19 maja 1349.

Biskup krakowski Bodzanta zatwierdza Bractwo Najśw. Maryi Panny w Bochni i udziela mu 40 dni odpustu.

Or. nieznanym.

Kop.: Archiwum Kurii Diecezjalnej w Tarnowie. Liber ecclesiae Bochnensis continens in se iura, privilegia, fundationes... conscriptus A. D. 1630, k. 120 v.

Reg.: M. Niwiński: Kopiarz kościoła paraf. św. Mikołaja w Bochni. Aten. kapł. R. 24: 1938 t. 41 s. 295.

Bodzantha divina et apostolicae sedis providentia episcopus Cracoviensis³³ advocatis, consulibus, scabinis, juratis totique communitati civium civitatis in Bochnia³⁴ salutem in Domino sempiternam. Nobis per litteras vestras ac nuncios vestros similiter et devote supplicastis pro confirmatione fraternitas vestrae, quam ex speciali devotione ad Beatam Virginem Mariam habetis, quod quicumque ex fraternitate vestra, quem ad hoc assumpseritis, diebus dominicis ad audiendum divinum officium intraverint ecclesiam vestram, hoc est missam de Beata Salve sancta parens, vel Rorate audiendum; Nos vero precibus vestris iustis tanquam pater pius inclinati, omnibus vere penitentibus ac confessis, cordeque contritis, qui ad divinum officium, prout praemissum est, intraverint seu intrabunt de omnipotenti Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum (auctoritate) confisi quadraginta dies indulgentiae in Domino relaxamus et fraternitatem vestram praesentibus confirmamus. In cuius rei testimonium praesentibus est appensum nostrum sigillum. Datum Cracoviae decimo tertio calendas iunii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono. Insuper pro domino Venero et Opatczkone nunciis vestris, qui fideliter pro littera ista circa nos laboraverunt, Deum faciatis exorare.

2.

Bochnia 17 sierpnia 1354.

Zachariasz arcybiskup św. Tadeusza w Wielkiej Armenii udziela 40 dni odpustu Bractwu Najśw. Maryi Panny w Bochni.

Or. nieznanym.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis k. 121.

Reg.: M. Niwiński, jw. s. 295.

Venerabilis in Christo Dominus Zacharias Dei gratia ecclesiae sancti Thadaei archiepiscopus in Maiori Armenia³⁵ advocatis, consulibus, scabinis, juratis totique communitati civium civitatis Bochnensis salutem in Domino sempiternam. Vobis igitur fratribus ac cunctis Christi fidelibus missam audientibus devote relaxamus de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum (auctoritate) quadraginta dies indulgentiarum; omnes vero quicumque singulis diebus dominicis missam fratrum praedictorum audierint, ut praemissum

³³ Bodzanta z Jankowa, biskup krakowski (1348—1366).

³⁴ Bochnia, miasto powiatowe w wojew. krakowskim.

³⁵ P. B. G a m s: Series episcoporum ecclesiae catholicae, Ratisbonae 1873 s. 455 wymienia: „Ecclesia S. Thadaei de Camelesia (Tartaria)” i pod r. 1321: „Zacharias Armenorum”; podaje jednakże bardzo szczegółową listę hierarchów tej stolicy.

est, obtinebunt. In cuius rei testimonium sigillum eiusdem archiepiscopi praedicti est appensum. Datum Bochniae die dominica proxima post festum Assumptionis Beatae Mariae anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto. Non duntaxat diebus dominicis quoque et aliis diebus festivis sunt erogata praedicti cunctis devote auscultantibus.

3.

Kraków 20 marca 1358.

Dersław biskup elateński udziela 40 dni odpustu Bractwu Najśw. Maryi Panny w Bochni.

Or. nieznanymi.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 120 v. — 121 d.

Reg.: M. Niwiński, jw. s. 295.

Nos frater Derslaus^a divina et apostolicae sedis providentia episcopus³⁶. Elatensis^b advocatis, consulibus, scabinis, juratis totique communitati civium civitatis in Bochnia salutem in Domino sempiternam. Cum pia mater ecclesia de animarum salute sollicita devotionem fidelium pro quaedam munera specialia remissiones, videlicet indulgentias, invitare consuevit, cupientes itaque, ut ecclesia vestrae civitatis eo frequentius congruis laudibus a Christi fidelibus honoretur, quo in illa donis fuerint specialibus uberius consolati; igitur fraternitati vestrae humilibus supplicationibus ac devotis inclinati, ob reverentiam, quam ex speciali devotione ad gloriosam Dei Genitricem Mariam geritis et habetis, omnibus igitur vestris fratribus per vos ad fraternitatem assumptis, qui vere contriti et confessi cum devotione diebus dominicis ad audiendam missam de Beata, videlicet Salve sancta parens, seu Rorate ad denominatam vestram ecclesiam accesserint, dum decantabitur ad laudem Dei et ipsius pie Genitricis, quadraginta dies indulgentiae de omnipotenti Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi de iniunctis eis penitentiis in Domino misericordiam relaxamus, fraternitatem vestram praesentibus confirmantes. In cuius rei testimonium nostrum sigillum praesentibus perpetuo valituris appensum, consensu Dioecesan³⁷ ad hoc accidente. Datum Cracoviae feria tertia ante festum Annuntiationis Mariae anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo; vestris vero pronuntiis, videlicet Michaele et Nicolao, qui a nobis hanc obtinuerunt indulgentiam, exoretis Deum explorare.

4.

Bochnia 25 listopada 1434.

Rada miejska w Bochni potwierdza darowiznę ogrodu wraz z domem i sadem, uczynioną przez Piechnę wdowę po Jakubie Balicy, na rzecz Bractwa Literackiego Najśw. Maryi Panny w Bochni.

^a Duslaus

^b Dacensis

³⁶ M. Niwiński, jw. s. 295; por. Ks. P. Czaplowski: Tytułarny episkopat w Polsce średniowiecznej. „Rocz.-i Pozn. TPN” 43: 1915 s. 97.

³⁷ Dioecesanus — biskup ordynariusz diecezji krakowskiej, podówczas Bodzanta.

Or. nieznanym.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 124 v.

Reg.: M. Niwiński, jw. 296.

Nos Franciscus Goltberg, Gabriel Dobszchic, Petrus Penak, Joannes Stoika, Bogussius et Nicolaus dictus Magdalentka consules civitatis Bochnensis fatemur publice tenore praesentium universis praesentibus et futuris, quibus nosse fuerit oportunum, quod coram nobis in nostro pleno assesso consulatu residentibus, veniens famosa et honesta domina Piechna, relicta Jacobi Balitcza piae memoriae olim nostri viceadvocati Bochnensis, sana pro omni existens mente, corpore et ratione, non decepta, non coacta, nec sinistre quovis colore circumventa, sed ipsius ex mera conscientia, consilio sano et salubri antea freta, juste, rite et debite dedit, contulit et cum effectu resignavit propter Deum in perpetuum testamentum hortum ipsius cum domo et pomerio in Zawada³⁸ penes domum cum horto Martini generi Danduta ab una, et horto Baiak parte ab altera situata, fratribus senioribus et fratribus de Beatae Mariae Virginis ibidem haereditariis pleno jure et dominio habendum, tenendum et possidendum sicut olim praedecessores dictae dominae Piechna ab antiquis tenuerunt, habuerunt et possiderunt. Et quod praemissa domina Piechna debuit facere post ipsius mortem ratione testamenti nunc legati, hoc ipsum fecit in vita sua temporalis interius, quod sana vixit in humanis et per praesens scriptum hoc confirmavit ad tempora aeviterna. Certo pro testimonio praemissae legationis et confirmationis sigillum nostri civitatis praesentibus est appensum. Datum Bochniae anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto feria sexta ante festum sancti Andreae.

5.

Kraków 2 października 1525.

Zygmunt I król polski, na prośbę seniorów Bractwa Literackiego Najśw. Maryi Panny w Bochni, zatwierdza wszystkie przywileje tegoż bractwa i równocześnie transumuje następujące dokumenty:

a)

(Bochnia 25 czerwca 1396)

Władysław Jagiello zatwierdza darowiznę jednego otroka w kopalni Findera, uczynioną przez żupnika Jakusza Ostrożkę na oświetlenie i ozdobę kaplicy Najśw. Sakramentu w kościele parafialnym w Bochni oraz sam dodaje jednego parobka na ten cel (k. 116 v. — 117 d.).

b)

(Bochnia 15 lutego 1397)

Ławnicy bocheńscy poświadczają darowiznę 22 ostrzyców w kopalni Bochnara, uczynioną przez Jana Freudinburgha na rzecz bractwa Najśw. Maryi Panny (k. 117).

c)

(Bochnia 24 marca 1402)

Gniewosz z Dalowic podkomorzy krakowski poświadczają, że Katarzyna, wdowa po stygarze Teodoryku, sprzedała dwóch otroków w kopalniach bocheńskich Piotrowi Barowi, mieszczaninowi bocheńskiemu za 17 grzywien (k. 117 v. — 118 d.).

³⁸ Zawada, wieś k/Bochni, parafia Pogwizdów.

d) (Bochnia 2 lipca 1423)

Jakub z Cianowic sędzia podkomorski krakowski poświadcza, że Jan Fremberyk darował bractwu Najśw. Maryi Panny w kopalni Findera 22 ostrzyców, zastrzegając dożywocie dla żony Katarzyny (k. 118).

e) (Bochnia 12 stycznia 1431)

Piotr (młodszy) Szafraniec z Pieskowej Skąły podkomorzy krakowski poświadcza, że Marek Sandomirski kowal kupił u Stanisława Kozła 13 ostrzyców z nowej kopalni czyli Florencji, którzy mają ostrzyć narzędzia żelazne wyłącznie w kuźni Marka, za 13 grzywien (k. 118 v. — 119 d.).

f) (Kraków 29 czerwca 1433)

Piotr (młodszy) Szafraniec podkomorzy krakowski oraz starosta Wielkiego Głogowa i Góry z ramienia książąt cieszyńskich poświadcza, że Marek Sandomirski kowal kupił u Stanisława Kozła wszystkich ostrzyców w kopalni Florencja za 30 grzywien (k. 119).

g) (Bochnia 1 kwietnia 1443)

Piotr Szafraniec podkomorzy krakowski potwierdza Markowi Malocha prawo posiadania dziewięciu ostrzyców w komorze Piecha (k. 119 v.).

Or. nieznanymi.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 116—120 d.

Reg.: M. Niwiński, jw. s. 295—297.

In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litwaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Russiae ac omnium terrarum Prussiae Pomeraniaeque etc. Significamus tenore praesentium universis et singulis harum notitiam habituris, quia exhibitae sunt coram nobis pro parte consulum civitatis nostrae Bochnia provisorum et seniorum fraternitatis gloriosae Virginis Mariae Dei Genitricis in ecclesia parochiali praedictae civitatis nostrae Bochnia fundatae septenae litterae in pergameno scriptae proventus eiusdem fraternitatis in se continentis, salvae, integrae, non viciatae, nec in aliqua parte suspectae, tenorem infrascriptorum, supplicatumque est nobis, ut easdem litteras propter earum vetustatem innovare illasque in omnibus earum articulis confirmare dignemur. Illarum quidem litterarum tenores sequuntur successive et sunt tales:

a) In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Varietas operum diversitatem inducit sensuum, pro quo mentes hominum redduntur instabiles mutabilitate rerum, implicite et quod virtus memoriae ad notitiam extrahit oblivionis congeries id detergit, merito igitur gesta hominum sunt litteris inserenda, ne lapsu temporum extinguantur. Proinde nos Wladislaus Dei gratia rex Poloniae Lithwaniaeque princeps supremus et haeres, Russiae etc. ad universorum notitiam tam praesentium, quam futurorum deducimus, quomodo Jacussius Ostroschka zupparius noster fidelis dilectus ad nostrae celsitudinis nostrorumque baronum veniens praesentiam, sanus mente et corpore, non compulsus, nec coactus seu aliquo errore seductus, sed ex certa scientia voluntateque ultronea et matura deliberatione animi laborem haereditarium seu famulum, qui parobek dicitur in monte Finderi, quem a quodam Jancone dicto Pegza pro sedecim marcis grossorum Pragensium emerat, in honorem et pro honore sacrosancti

Corporis Christi, cuius cella seu statua in ecclesia Bochnensi est dedicata et erecta, iusto donationis et incorporationis titulo ob spem aeternae retributionis et in remedium salutis animae suae donavit, dedit, contulit perpetua donatione et adiunxit, cuius exemplo nos internae devotionis zelo accensi, differentiam inter spiritualia et corporalia cognoscentes, quia corporalia facilius destruuntur quam construuntur, spiritualia autem pie constructa nulla destruuntur ratione, hac igitur structura piorum operum diem extremi iudicii prevenire cupientes, pro nostra et consortis nostrae charissimae dominae Hedvigis reginae Poloniae³⁹ salute, et animabus fratrum nostrorum Alexandri⁴⁰ et Casimiri⁴¹ pia memoriae germanorum illustrium, pro honore eiusdem sacrosancti Corporis Christi ibidem in Bochnia similem laborem seu famulum adiunximus et adiungimus perpetuo duraturum, hoc addito, quod si montes praesentes, in quibus huiusmodi labores exercentur in aliquo frustrarentur seu destrui deberent, praedictos labores seu famulos in montibus de novo erigendis erigi volumus et eodem modo ad cellam sacrosancti Corporis Christi in ecclesia Bochnensi, ut praemittitur, pertinere, illo etiam non obmisso, quod de laboribus huiusmodi candela, oleum et omnia ornamenta pro cella eiusdem sacrosancti Corporis Christi per eundem Jaccussium Ostroschka et eius succedaneos debent comparari harum, quibus sigillum nostrum est appensum, testimonio litterarum. Actum in Bochnia in crastino sancti Joannis Baptistae anno Domini millesimo tricentesimo nonagesimo sexto, praesentibus his strenuis nobilibusque viris Joanne de Tanczyn Woiniciensi⁴², Cristino Sandecensi⁴³, Pascone Złodziei Biecensi⁴⁴ castellanis, Drogomiro iudice⁴⁵, Dobeslao subiudice Cracoviensi⁴⁶ et Michaele vexillifero Sandomiriensi⁴⁷ multisque aliis nostris fidelibus fide dignis. Datum per manus validi Zaclicae aulae nostrae cancelarii fidelis dilecti⁴⁸.

b) Nos Jacobus Balicza viceadvocatus civitatis Bochnensis, Nicolaus Hoterwacz, Bartosz Carnifex, Georgius Harinflesch, Joannes Mirko, Joannes Stryk, Martinus Sartor scabini ibidem, Nicolaus Sartor. Universis omnibus ac singulis, quibus expedit praesentibus profiteamur, quod per nos superius expressos fuit iudicium bannitum et legale proxima feria quinta post festum sancti martiris Valentini, coram quo iudicio honestus Joannes Freudinburgh viginti duo sectores in monte Bochnarum laborantes et quidquid ab eis derivari potest in fabricando, quod vulgaliter scherpia dicitur, fraternitati et fratribus Beatae Mariae Virginis ad perpetuam tenentam omni iure dedit, contulit et haereditarie resignavit possidendos et vendendos, secundum quod ipsis melius, commodius, vel utilius videbitur expedire, tali adhibita conditione, quod dictus Joannes Freudinburgh dictos sectores cum utilitatibus ab ipsis derivantibus ad tempus suae vi-

³⁹ Jadwiga, królowa polska ur. 1372 r., córka Ludwika Węgierskiego, żona Władysława Jagiełły, †1399.

⁴⁰ Aleksander Wigunt ks. kiernowski i brat Władysława Jagiełły, †1392.

⁴¹ Cod. epist. Vitoldi nr 1 (1379), 27 (1386), 40 (1388).

⁴² KDMał. IV nr 991 (1387), 992 (1387), 1036 (1396), 1049 (1399).

⁴³ Tamże nr 986 (1387), 991 (1387), 1029 (1394), 1030 (1394), 1039 (1396).

⁴⁴ KDMał. IV nr 986 (1387), 1001 (1389).

⁴⁵ Tamże nr 970 (1386), 988 (1387), 999 (1389), 1035 (1395).

⁴⁶ KDMał. IV nr 1064 (1402), 1067 (1402).

⁴⁷ Tamże nr 1035 (1395).

⁴⁸ KDMał. IV nr 970 (1386), 986 (1387), 1038 (1396).

tae pacifice habet possidere veluti ante ipsam resignationem fecerat et fratribus ante dictis singulis annis unam marcam census plenarie sit daturus. In huius rei testimonium praesens scribi et nostri sigilli appensione facimus firmiter communiti. Actum die, quo supra anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo septimo.

c) Nos Gnewussius de Dalowicz succamerarius terrae Cracoviensis⁴⁹ recognoscimus, quibus expedit universis, per praesentes, quod veniens ad nostram praesentiam provida et honesta domina Catherina relicta olim Theodorici stigarii civis de Bochnia fassa est et recognovit publice, se vendere, rite ac rationabiliter, vendidisse duos famulos sive duos labores in montibus Bochnensis provido et honesto viro Petro Bar concivi de Bochnia pro decem et septem marcis pecuniae communis Polonialis numeri usualis cum omni eo iure et potestate eadem, quo et qua praemissa domina Catherina eosdem famulos et laborem praefatum hucusque tenuit et possidebat praemissosque famulos et laborem spontanea tradidit tenendos, habendos, commutandos, donandos et ad usus eius beneplacitos convertendos ac iure haereditario possidendos temporibus aeviternis. Deinde promisit honesta domina Catherina Petro Bar praenominato pro filio suo Andrea ac singulis suis coetus amicis, quod ipsum Petrum in famulis duobus ac in laboribus praemissis nullis impedimentis ac arestationibus in temporibus posteris impedire et arestare attemptent quovismodo. Similiter repromisit praenominata domina Catherina una cum filio suo Andrea antedictum Petrum Bar praefatum ac singulis impedicionibus et impedimentis exbricare, liberare et absolvere, quae eidem Petro in famulis duobus praemissis et labore evenire poterint quomodolibet in futurum prout ius montium Bochnensium deponcit et requirit. Datum et actum Bochniae^c feria sexta (ante festum Annuntiationis B.M.V) anno Domini millesimo quadringentesimo secundo, nostro sigillo de certa nostra scientia praesentibus subappenso. Praesentibus iis nobilibus et providis viris: Joanne Morawinski, Conrado Zegilbach vicezupario Bochnensi, Joanne scriba cive Bochnensi, Petro Camerario⁵⁰, Jarando, Jacussio, Nicolao⁵¹, Alberto senioribus sectorum Bochnensium testibus ad praemissa.

d) Nos Jacobus haeres de Cianowicze⁵², gerens vices strenui militis domini Petri Saphraniecz succamerarii Cracoviensis⁵³, iudex vice sui constitutus notum facimus tam praesentibus, quam futuris, quibus expedit universis, quomodo coram nobis honestus vir olim Joannes dictus Fredembergk civis Bochnensis una cum uxore sua Catherina ac per ipsorum verum et legitimum tutorem Magdalenae, venientes ad nostram praesentiam nostrorumque praeassessorum, dum in iudicio nostro praesidebamus, sani mente et corpore, non compulsus, nec coacti, sed animo ipsorum ultroneo ac deliberato accensi, viginti duos sectores vulgariter ostrzycze in monte Finderi laborantes dederunt missam ad perpetuam fratribus et fraternitati Beatae Mariae Virginis propter Deum cum consensu om-

^c Bochne

⁴⁹ Tamże nr 994 (1388), 1048 (1399), 1084 (1404).

⁵⁰ KDMał. IV nr 1004 (1389).

⁵¹ Tamże nr 1048 (1399).

⁵² KDMał. IV nr 1250 (1427).

⁵³ Tamże nr 1097 (1406), 1112 (1409).

nium suorum amicorum libere haereditarieque perpetuis temporibus resignaverunt tenendos, habendos, vendendos, possidendos et in usus libere convertendos, prout ipsis melius, commodius, vel utilius videbitur expedire, tali tamen conditione interiecta, quod iamdicta Catherina supra dictos sectores cum utilitatibus ab ipsis derivantibus ad tempus vitae suae pacifice et quiete possidebit et fratribus ante dictis singulis annis unam marcam census plenarie debet dare, videlicet per unum fertonem ad quodlibet quatuor tempus. Post mortem ipsius Catherinae fraternitas Beatae Mariae Virginis omnes et singulos utilitates de iam dictis sectoribus perpetue possidebit. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum in Bochnia feria exta ipso die Visitationis sanctae Mariae Virginis gloriosae anno Domini millesimo qudringentesimo vigesimo tertio, praesentibus iis testibus: Nicolao Gradek, Petro Sartore et quatuor senioribus istius fraternitatis, scilicet Clemente Sartore, Stanislaw Zaczek, Nicolao Szouka, Stanislaw Oleatore cum caeteris quam pluribus fide dignis.

e) Nos Petrus iunior Safraniecz de Pieschkowa Scala succamerarius Cracoviensis et capitaneus Zarnovécensis⁵⁴ significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, quod providus Marcus dictus Sandomirski faber et incola oppidi Bochnia apud providum Stanislaw Coziel cognominatum praedicti oppidi inhabitatorem emit tredecim famulos, qui nuncupantur accutores vulgali-ter ostrzycze de novo monte alias Florentia, qui tenentur ferramenta in praefati Marci fabrica acuere et non alibi, qui famuli sunt pro tempore isto, vel erunt postea pro tredecim marcis communis monetae in regno Poloniae currentis in marcam quamlibet quadraginta octo grossos computando, quos quidem famulos praenominatus Stanislaw Coziel non compulsus neque coactus, nec aliquo vicio erroris seductus, sed animo deliberato sanaque ratione supra scripto Marco suisque legitimis successoribus vendidit pro praefata pecuniae summa et coram nobis eandem venditionem realiter et cum effectu resignavit perpetue tenendos, possidendos, commutandos et ad usus suos suorumque successorum legitimorum prout sibi et suis legitimis successoribus utilius, commodius et melius videbitur expedire. Nos vero praefatam venditionem, emptionem et resignationem benevolam et liberam attendentes, eandem nostri officii iuxta ritum et modum ad id pertinentis confirmamus, ratificamus et perpetue possidendum, ut praemittitur, approbamus per praesentes. In cuius rei testimonium et maiorem firmitatem nostrum sigillum praesentibus est subappensum. Datum et actum in Bochnia feria sexta infra octavam Epiphaniae Domini anno eiusdem Domini millesimo qudringentesimo tricesimo primo. Praesentibus ibidem nobiles Drzemlicone, Joanne dicto Spergalt, Stiborio et Joanne notario familiaribus nostris fidelibus sincere dilectis aliisque quam pluribus fide dignis.

f) Nos Petrus iunior Safraniecz de Pieschkowa Scala succamerarius Cracoviensis nec non partis Maioris Glogowiae et Gorae civitatum praeclarorum dominorum ducum Thesensium capitaneus⁵⁵ significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, tam praesentibus, quam futuris, praesentium notitiam habituris. Quod providus Marcus Sandomirski faber et incola Bochnensis apud providum Stanislaw Coziel praedicti oppidi inhabitatorem omnes et singulos labores seu accutores famulorum, qui pro nunc sunt, vel postea augmentabun-

⁵⁴ KDMał. IV nr 1297 (1433), 1318 (1435).

⁵⁵ Tamże.

tur in monte Florentia ante Bochnia non dudum de novo reaedificato pro triginta marcis monetae in Regno currentis, in quamlibet marcā quadraginta octo grossos computando, perpetue emit possidendos. Quos quidem famulorum acutionem alias ostrzystwo de monte praefato Stanislaus praenominatus non compulsus, nec coactus, nec aliquo erroris vicio seductus, sed animo deliberato, sana ratione suorumque amicorum fretus consilio supra scripto Marco suisque legitimis successoribus vendidit pro praefata pecuniae summa et coram nobis eandem venditionem realiter et cum effectu resignavit ante dicto Marco, nec non suis legitimis successoribus perpetue tenendos, possidendos, vendendos, commutandos, convertendos et ad usus suos prout sibi et suis legitimis successoribus melius, commodius et utilius videbitur expedire disponendos. In cuius rei certitudinem nostrum sigillum praesentibus est subappensum. Datum Cracoviae feria secunda in festo sanctorum Petri et Pauli apostolorum anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio.

g) Petrus Safraniecz de Pieschkowa Scala succamerarius Cracoviensis⁵⁶ significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, quomodo coram nobis tanquam succamerario et domino Pribislao iudice nostro zupparum deputato providus Marcus Malocha de et super famulos ostrzystwo in camera Piechon's novem sufficientis testimonio docuit sibi eos pertinere, super quibus litteram, quam habebant ignis vorago consumpsit, ideo eum decernimus eisdem uti et frui perpetue et suis successoribus legitimis iuxta certum documentum praedicto Malocha testium suorum litteram nostram perpetuam dedimus ratam et gratam observare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum his praesentibus est subappensum. Datum Bochniae feria secunda post Laetare anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio.

Nos itaque Sigismundus rex Poloniae praefatis annuentes supplicationibus nobis pro parte provisorum et seniorum praedictae ipsius fraternitatis sanctae Mariae in ecclesia parochiali sancti Nicolai Bochnensis fundatae nobis factis, praeinsertas litteras propter earum vetustatem innovari fecimus illasque in omnibus punctis, clausulis et articulis approbavimus, ratificavimus et confirmavimus approbamusque perpetuo atque confirmamus ac omnes et singulos census et proventus quovis nomine appellatos, in eisdem praeinsertis litteris specificatos et expressos, tam de operibus seu famulis montanis et sectoribus salis ratione cuspidationis seu acutionis ferramentorum, quam etiam de domibus hortulanis, arcis et aliis bonis, quibuscunque intra et extra civitatem nostram Bochnensem consistentibus ad praedictam fraternitatem exigi et solvi solitos et debitos, in quorum usu et possessione fraternitas ipsa praefata et eius provisos fuerunt, denuo eidem fraternitati ascribimus et appropriamus. Mandamusque omnibus et singulis officialibus, quorum interest zupparum nostrarum et civilibus, ut eosdem census et proventus per eos, ad quos pertinet ipsi fraternitati sive eius provisoribus et senioribus extradi et solvi faciatis, ac negligentes vel contumaces ad solvendum, penis debitis iure civili et montano iuxta personarum et bonorum ac proventuum exigentiam compellatis, pro officio vestro et gratia nostra non aliter facturi. In cuius rei testimonium sigillum est praesentibus appensum. Actum et datum Cracoviae feria secunda proxima ante

⁵⁶ KDMał. IV nr 1651 (1443), 1685 (1447).

festum sancti Francisci anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, regni vero nostri anno decimo nono. Praesentibus reverendis in Christo patribus dominis: Petro Thomiczki^d Cracoviensi et regni nostri vicecancellario⁵⁷, Mathia Drzewiczki Wladislaviensi⁵⁸ et Laurentio Miedzileski Cameneczensi⁵⁹ episcopis, nec non magnificis venerabilibus et generosis Christophoro de Schydłowicz palatino et capitaneo Cracoviensi et regni nostri cancellario⁶⁰, Andree de Thancin Sandomieriensi⁶¹, Nicolao de Pilcza Belszensi palatinis⁶², Nicolao de Schydłowicz Sandomieriensi et regni nostri thesaurario⁶³, Nicolao Wolski Sochacowiensi, capitaneo Sanocensi et reginalis maiestatis curiae magistro⁶⁴, Janussio Swirczowski Wyslicziensi ac Ropczensi et Trembovliensi capitaneo⁶⁵, Joanne Baliński Gdanensi et terrarum nostrarum Prussiae thesaurario⁶⁶, Joanne de Tharnow Biecensi et capitaneo Pilsnensi⁶⁷, Joanne de Thanczin Lublinensi⁶⁸ castellanis. Nicolao Thomiczki tribuno Lanciciensi ac Costensi, Pisdrensi et Coninensi capitaneo et praefecto^e stabuli nostri⁶⁹, Joanne Carnkowski Cracoviensi et Scarbimiriensi⁷⁰, Nicolao Zamoszchi Tarnoviensi praepositis⁷¹, Joanne Chojiński Cracoviensi⁷² et Stanisław Tarło Lublinensi⁷³ archidiaconis, canonicis Cracoviensibus, secretariis nostris, Joanne Tarło incisore⁷⁴, Martino Wolski thesaurario curiae nostrae⁷⁵ caeterisque dignitariis officialibus et aulicis nostris testibus circa praemissa fide dignis sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus praefati rev. in Christo patris domini Petri Thomiczki episcopi Cracoviensis et regni nostri vicecancellarii sincere nobis dilecti.

d Thaniczki

e perfectio

⁵⁷ Piotr Tomicki biskup krakowski i podkanclerzy koronny (1515/1524—1535).

⁵⁸ Maciej Drzewicki h. Ciolek (1467—1535), biskup początkowo przemyski (1504), następnie włocławski (1513) i wreszcie arcybiskup gnieźnieński (1531).

⁵⁹ Wawrzyniec Modzelewski (v. Międzyłewski) biskup kamieniecki (1526).

⁶⁰ Krzysztof Szydłowiecki (ur. 1528), starosta i wojewoda krakowski, kanclerz koronny.

⁶¹ Andrzej Tęczyński, wojew. początkowo sandomierski, następnie krakowski.

⁶² Mikołaj Niszczycki, kasztelan sierpski, starosta płocki, później wojew. bełzki.

⁶³ Mikołaj Szydłowiecki, podskarbi koronny, kasztelan sandomierski, starosta oświęcimski i zatorski.

⁶⁴ Mikołaj Wolski, kasztelan sochaczewski, starosta sanocki, mistrz dworu królowej Bony.

⁶⁵ Acta Tomiciana. T. 14 s. 442.

⁶⁶ Jan Baliński h. Przesna z Balina, administrator zamku malborskiego i kasztelan gdański (†1531).

⁶⁷ Jan Tarnowski kasztelan biecki i starosta pilzneński.

⁶⁸ Jan Tęczyński, kasztelan i starosta lubelski, marszałek dworu królewskiego.

⁶⁹ Mikołaj Tomicki, starosta pyzdrowski i koniński, kasztelan gnieźnieński.

⁷⁰ Jan Karnkowski h. Junosza, późniejszy biskup przemyski a następnie włocławski (†1538).

⁷¹ Acta Tomiciana. T. 14 s. 43, 152, 159, 398, 399, 560, 561, 813.

⁷² Jan Chojiński biskup początkowo przemyski, następnie płocki i krakowski (1487—1538).

⁷³ Stanisław Tarło, archidiacon lubelski, kanonik krakowski, sekretarz króla Zygmunta Starego.

⁷⁴ O Janie Tarło zob. Acta Tomiciana, t. 14 s. 152, 225, 226.

⁷⁵ Marcin Wolski podskarbi dworu królewskiego.

Piotr Tomicki biskup krakowski rozstrzyga spór między cechem kowali a Bractwem Literatów Najśw. Maryi Panny przy kościele parafialnym w Bochni; obydwie strony winny się dzielić po połowie wszystkimi dochodami ze starych i nowych kopalni oraz z ostrzyctwa, po zapłaceniu robotników.

Or. nieznanymi.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 123—124 d; Arch. Kurii Metrop. w Krakowie. Acta ep. P. Tomicki, vol. 2, 161.

Reg.: M. Niwiński, jw. s. 297.

Petrus Dei gratia episcopus Cracoviensis et regni Poloniae vicecancellarius significamus tenore praesentium, quibus expedit universis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiarum habituris, quia cum orta esset coram nobis differentia inter fraternitates ecclesiae Bochnensis, videlicet inter fraternitatem fabricorum ex una et inter fraternitatem sanctae Mariae Virginis nuncupatam parte ex altera, occasione proventuum et utilitatum de montibus zuppae Bochnensis dictis fraternitatibus respective provenientium, nec non super acucie feramentorum, quae ostrzystwo illic vulgari lingua appellati, trahente una fraternitate ista et altera alias ad se utilitates, ac intentibus utriusque fraternitatis praedictis duplicibus et diversis litteris et ordinationibus, alteri videlicet illarum super novis montibus, alteri super antiquis concessis. Nos auditis dictarum partium variis controversiis propositionibusque et responsis ac perlectis et mature pensatis litteris et ordinationibus praedictis per utramque fraternitatem respectim coram nobis productis, quibus interessebantur, accersitisque nonnullis praesbyteris^f praefatae ecclesiae Bochnensis et aliis praesbyteris^g et fide dignis viris de consuetudinibus montium et fraternitatum ac ipsius acuciae bene peritis, citatoque illorum testimonio, ita prout nobis secundum Deum et iustitiam sanctam ad amputandas et praescindendas omnes controversias in posterum omnimodas, visum est decrevimusque et sententiavimus: imprimis, quod praefatae fraternitates ecclesiae Bochnensis, videlicet fabricorum et sanctae Mariae Virginis, debent et tenebuntur deinceps dividere inter se per medium perpetuis temporibus omnes et singulas pecunias et alias utilitates, tam ex montibus novis, quam etiam ex antiquis, nunc et in perpetuum existentibus, ac de praefata acucia ostrzystwo dicta provenientes, ita quod altera fraternitas non poterit alteri aliquas utilitates praeripere, aut in montibus novis vel antiquis ad utilitatem suam delectum facere, sed communes et per medium divisibiles illis esse omnes utilitates et proventus de utriusque montibus, videlicet tam novis, quam antiquis, et de acucia praefata provenientes, quandoquidem utraque fraternitas eosdem proventus suos non alio, quam pro decore et augmento laudis divinae convertet ita, ut controversia super dictis proventibus inter easdem fraternitates poterit in posterum generari, hoc nostro decreto mediante, sed quod singulis annis aut septimanis ita, prout illis est consuetudo dividant ad necessitatem fraternita-

^f praesbris

^g praesbris

tum suorum, praefatos proventus et utilitates, tamen persolutis et expeditis primo laboribus, quos in acuendis fermentariis obibunt. Deinde quia propter discordiam et differentiam dictarum suarum fraternitatum advocatus Bochnensis arestaverat et ad fideles manus servari commiserat, eosdem omnes proventus dictarum fraternitatum a duobus annis citra vel ultra, ideo arestum praefati advocati Bochnensis post huiusmodi decretum nostrum relaxamus ipsosque proventus eisdem fraternitatibus, quoad singulas pertinent et qui pro unaquaque servabantur, extradendum decrevimus et decernimus praesentibus. Quod autem consules Bochnenses adgebant praefatas suas fraternitates ad faciendam sibi rationem de perceptis et expositis proventibus illarum, quia id nulla ratione vel causa consentanea esse cognovimus, quandoquidem ipsi consules nullum auxilium praestarent ad ferenda onera et debita dictarum fraternitatum. Ideo etiam decrevimus, quod praefatae fraternitates non debeant, nec possint compelli ad faciendam rationem consulibus Bochnensibus modernis et pro tempore existentibus de proventibus suarum fraternitatum, sed illam faciant in conventionem suam coram senioribus, ubi per eos fuerit constitutum. Praeterea decrevimus et decernimus praesentibus, quod liberum fiat nunc et in posterum dictis fraternitatibus eligere sibi presbyteros idoneos et gratos, qui illis videbunt utiles ad obeunda divina officia et onera fraternitatis iuxta illarum consuetudinem, non obstante contradictione aut praesciptione eorundem consulum Bochnensium supra-scriptorum. Quae omnia et singula praemissa ad universorum, quorum interest, notitia deducimus et deduci volumus per praesentes, decernentes illa robur debita firmitatis obtinere. In quorum omnium^h et singulorum fidem et testimonium praemissorum praesentes decreti et ordinationis nostrae litteras exinde fieri et per notarium publicum et causarum coram nobis scribam infrascriptum subscribi nostrique sigilli iussimus appensione communiri. Actum et datum Cracoviae in curia nostra die lunae tertia mensis iunii anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, indictione quindecima, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini Clementis divina providentia papae septimi anno tertio⁷⁶, praesentibus venerabilibus et nobilibus viris dominis: Stanislae Borgh decretorum doctore custode Sandomieriensi et canonico Cracoviensi⁷⁷, Joanne Sbaški canonico Posnaniensi⁷⁸, Nicolae Rudniczki plebano Wielicziensi capellano nostro⁷⁹, Stanislae Cunovski in Swyrze⁸⁰ plebano, notario nostro et Stanislae Brzeziczki procuratore causarum consistoriorum nostrorum ac aliis quam plurimis testibus ad praemissa.

Et ego Joannes de Wilomowo⁸¹ clericus Gnesnensis dioecesis sacra auctoritate apostolica notarius publicus et coram memorato rev. domino episcopo

^h dominum

⁷⁶ Klemens VII papież (1523—1534).

⁷⁷ Stanisław Borgh (Borek) h. Zadora, doktor praw, kantor gnieźnieński, dziekan krakowski, kanclerz kujawski, kustosz sandomierski, ofiejał kurii rzymskiej (†1556), zob. Ks. J. Wiśniewski: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich. Radom 1928 s. 24.

⁷⁸ Jan Zbaški h. Nałęcz (1493—1541), prepozyt gnieźnieński, krakowski i poznański.

⁷⁹ Mikołaj Rudnicki proboszcz w Wieliczce i osobisty kapelan biskupa Tomickiego.

⁸⁰ Świerże, wieś parafialna w pow. kozienickim n/Wisłą.

⁸¹ Wilamów, wieś parafialna w pow. Podgębice, wojew. łódzkie.

Cracoviensi caesarum curiae nostrae, praemissis omnibus et singulis una cum praenomina testibus praesens interfui eaque omnia sic fieri vidi et audivi, ideoque praesentes decreti et ordinationis litteras subscripsi et publicavi nostroque et nomine solitorum una cum appensione sigilli praefati rev. domini comunivi et consignavi in fidem omnium praemissorum rogatus et requisitus.

7.

Bochnia 16 czerwca 1405.

Jakusz Cianowski sędzia podkomorski krakowski poświadcza, że Urbanek syn Piotra Pieniaka żupnika bocheńskiego sprzedał rajcom miasta Bochni 8 otroków w kopalniach bocheńskich za 135 grzywien. Rajcy dochód z nich przeznaczyli na utrzymanie kościoła św. Mikołaja w Bochni. W tymże przywileju ekscerpt przywileju Kazimierza Wielkiego niepodanej daty, w którym król nadaje Piotrowi Pieniakowi 8 otroków w kopalniach bocheńskich.

Or. nieznan.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 29—30.**Reg.:** M. Niwiński, jw. s. 296.

Nos Jacussius Czianowski⁸² iudex commissarius caesarum in zuppis Bochniae et Wieliczka per magnificum ac strenuum dominum Petrum Safranecz succamerarium Cracoviensem⁸³ specialiter surrogatus et deputatus. Universis, quibus expedit ad quos et quorum quemlibet praesentia fuerit devoluta, praesenti modulo notitia comendamur: quomodo, dum saepe ac saepius per nobilem Urbanek filium Petri Penak venditorem ex una et sagaces ac civium spectatos Jacussium Bonafid, Franciscum Marcowny, Laurentium Sartorem, Nicolaum Gorczicza, Bogussium sectorem salis, Petrum privignum Sczirba consules civitatis Bochnensis emptores parte ex altera fueramur requisiti, ut ex officio nostro ad ipsos in Bochnia visitaremur, allegantes, se nostri fore arduae ex utraque parte opportunos. Dumque votis ipsorum annuentes in Bochnia fueramur personaliter constituti in iudicio residentes: ex tunc coram nobis tempore residentiae iudicii nostri ibidem personaliter constitutus praedictus Urbanek filius Petri Penak, una cum consulibus civitatis Bochnensis superius descriptis, ex vera liberalitate ipsius publice recognovit, se forum contraxisse et realiter vendidisse octo famulos in montibus salis, alias otroki aut parobki vulgariter nomine vocatos, in Bochna consulibus civitatis praedictae Bochnensis immediate in antea singulariter descriptis et aliis quicumque in consulatum praedictae civitatis Bochnensis tractu temporis electi fuerint pro fabrica et erectione ac sustentatione ecclesiae parochialis sancti Nicolai ibidem in Bochna pro centum triginta quinque marcarum monetae et numeri in regno Poloniae consuetis, videlicet ad qualencunque marcam quadraginta octo grossos computando. Eisdemque famulos in numero octo in montibus Bochnensibus praedictus Urbanek filius Petri Penak eo iure et dominio, prout solus tenuit ac possidet, nihil prorsus pro se et suis posteris successoribus iuris aut domini in eisdem octo famulis in praedictis mon-

⁸² Zob. przyp. 52.⁸³ Zob. przyp. 53.

tibus salis, ubilibet consistentibus reservando, praedictis dominis consulibus et aliis, qui in consulatu eligendi fuerint pro fabrica ecclesiae sancti Nicolai in Bochnia pleno iure haereditarie resignavit et realiter cum effectu perpetuis temporibus possessionem ipsorum consulum condescendit taliter, quod ipsi consules civitatis praedictae Bochnensis, quicumque pro tempore in consulatu ipso fuerint, praedictos famulos octo eo iure dominio tenendi ac possidendi. Ipsosque famulos, alias otroki sive parobki vulgari nomine nuncupatos, statuendi et deponendi, regendi et gubernandi, possidendi fructumque a praedictis famulis octo plene et integraliter requirendi, percipiendiⁱ ac levandi, iuxtaque industriam et facultatem ipsorum consulum, quicumque pro tempore fuerint, pro fabrica et erectione ecclesiae praedictae parochialis sancti Nicolai in Bochna comittendi plenam et omnimodam facultatem, nulla contradictione obstante, habebunt, tali insuper conditione praemissis annexa, quod praedicti octo famuli et census sive proventus ab eisdem famulis contingentes et provenientes, per nullum eventum per praedictos consules, aut aliam quampiam personam, seu personas, ab ecclesia praedicta sancti Nicolai perpetuis temporibus poterit alienari. Preterque iuxta iura super eosdem famulos octo per Casimirum Regem Petro dicto Penak quondam zuppario Bochnensi et suis legitimis successoribus data et in patentibus litteris cum appensione sigilli maioris contenta. Quae quidem iura et litteras praedictus Urbanek circa resignationem eorundem octo famulorum ad manus consulum pro tempore porrexerat. In quibus, si quid litteris inter caetera plurima, quae in eisdem litteris dignoscebantur, continentur.

Casimirus Dei gratia rex Poloniae etc⁸⁴. De gratia regiae nostrae celsitudinis speciali volumus et decernimus, qui dicti octo famuli, aut alii octo, quos idem Petrus Penak duxit, deputandos zuppis, Petro suisque, ut praemittitur, haeredibus et successoribus in montanis iuxta montanarum Bochnensium, ius, modum atque consuetudinem quaerant et laborent temporibus perpetuis; quae montana salis ibidem in Bochnia, in quibus praedicti famuli iam laborant et laborabunt, si per modum seu casum quoscunque pervenerint. Itaque si ipsis sal quaeri seu laborari non ex tunc memorati octo famuli, aut alii, quos ipse Petrus Penak, aut sui successores deputaverunt in aliis montanis sal ibidem in Bochnia, ubi sibi melius expeditur, videbitur perpetuo possit et valeat quaerere sal et laborare, contradictione qualibet non obstante, cum caeteris clausulis in eadem littera gestis.

In cuius rei testimonium ac evidentiam^j plenioram praesentem litteram de mandato ac comisso nostro speciali scribi et dari appensionemque sigilli nostri fecimus communiri. Actum et datum feria tertia proxima post festum sanctae et individuae Trinitatis anno Domini millesimo quadringentesimo quinto, praesentibus ibidem nobilibus ac circumspicis providisque Clemente haerede de Proszowicze, Joanne Lampski, Joanne Comornik zuppae Bochnensis, Barthusio Darmosch, Clemente Culescha, Andrea Czech, Martino Gruschca senio-

ⁱ papiendi

^j evidentiore

⁸⁴ Kazimierz Wielki, król polski (1333—1370).

ribus sectorum salis ibidem de Bochnia, Jacobo Pischorek et Stanislao Slotko consulibus de Wislicza et Joanne baccalareo artium, rectore scholae et notario civitatis praedictae Bochnensis et aliis quam pluribus fide dignis testibus, qui circa omnia et singula praemissa personaliter interfuerunt.

8.

Bochnia 2 grudnia 1436.

Piotr (młodszy) Szafraniec podkomorzy krakowski i starosta sieradzki poświadcza, że Mikołaj Grobek z Krakowa, Maciej Gorczak i Jan Popek z Bochni, krewni Jakuba Balicy podwójciego bocheńskiego, zrzekają się wszelkich praw do ośmiu otroków w salinach bocheńskich, których rajcy miasta Bochni kupili od Urbanka, syna Piotra Pieniaka.

Or. nieznanym.

Kop.: Archiwum Kurii Diec. w Tarnowie. Liber Bochnensis, k. 28 v.—29 d.

Reg.: M. Niwiński, jw. s. 296.

In nomine Domini. Amen. Error oblivionis gestis sub tempore versantibus in posterum parit detrimenta, si litterarum apicibus et testium annotationibus non roborentur. Proinde nos Petrus junior Saffraniecz de Pieskowa Skala subcamerarius Cracoviensis et capitaneus Siradiensis⁸⁵ significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, quomodo coram dicto camerario ac iudice ad occurrentes causas discutiendas et negotia in montibus et circa zuppas Bochniae per nos data, videlicet nobili Franchone Samspowski⁸⁶ personaliter constituti, providi Nicolaus Grobek de Cracovia⁸⁷, Mathias Gorczak et Joannes Popek de Bochnia concives fratres et consanguinei Jacobi Ballicza, alia vice advocati de Bochnia, tanquam veri haeredes et legitimi successores, sani mente et corpore, validi non coacti, nec aliquo dolo seducti, sed spontanea voluntate suorumque amicorum, praehabito consilio et consensu speciali, publice omne ius, proprietatem et dominium, quae quovis habere dignoscebantur modo ad octo famulos operum montanorum Bochniae, seu salicidas post felicem Jacobi Ballicza praemissi decessum eiusque scilicet, ut praemissum est, existentes successores et haeredes tradiderunt, contulerunt, condescenderunt et resignarunt sagacibus viris dominis Petro Sczyrba, Petro Pieniak, Martino Markowicz, Nicolao Marcowny, Jacussio Gabrielis et Francisco Goltperk consulibus Bochnensis civitatis praefatae, quos quidem famulos praedictos praemissi cives Bochnenses erga Urbanum filium Petri Penak hatenus emerant pro erectione, sustentatione, fruitione et aeterna utilitate ecclesiae parochialis sancti Nicolai ibidem in Bochnia per eosdem, vel deinceps affuturos consules, qui ibidem pro tempore fuerint, perpetue et in unum tenendos, habendos, utifruendos, levandos, tollendos et ad praefatae ecclesiae necessitatem, iuxta totalem et omnimodam eorumdem consulum civitatis antedictae industriam et intellectum convertendos et eius usui apponendos. Actum et datum in Bochnia die dominica proxima

⁸⁵ Por. przyp. 56.

⁸⁶ KDMAł. IV nr 1563 (1417).

⁸⁷ KDMAł. IV nr 1072 (1403).

post festum beatae Catharinae virginis gloriosae anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto. Praesentibus ibidem strenuo milite domino Witelchno haereditario advocato Bochnensi ac nobilibus viris dominis Petro Sczrkowski haerede Miczkisowicz⁸⁸, Petro Buturzki, Sandkone de Czikowicze⁸⁹, Jaskone de Liszekance⁹⁰ et Jakusio Masłomianczki, nec non providis Mathia Słonka, Paulo Pełka, Nicolao Crechone et Michałkone pro tunc sectorum senioribus in Bochnia ac aliis quam pluribus fide dignis, in cuius testimonium et evidentiam clariorem sigillum nostrum praesentibus est appensum.

⁸⁸ Mikłuszowice (vulgo Miksowice), wieś paraf. w pow. Bochnia.

⁸⁹ Cikowice, wieś paraf. k/Bochni.

⁹⁰ Nieznana bliżej miejscowość.